

УКРАЇНЬСЬКА КОЛИСКОВА ПІСНЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЖАНР ФОЛЬКЛОРУ

Усна народна творчість – невід’ємна складова частина національної духовної культури, яка в «концентрованій формі подає одночасно народну філософію, етику й естетику, створюючи неповторний національний образ світу» [1, с. 5]. Під цим останнім розуміється узагальнена картина соціальної та природної дійсності, що складається історично і відбиває загальнонародну точку зору на систему її явищ та процесів, у відповідності з духовно-практичним досвідом даного етносу, його мовою та культурою (М. Бахтін, В.Біблер, Г.Гачев).

Дитячий фольклор представлений великим розмаїттям жанрів. Проте, наразі не існує усталеного поділу жанрів дитячого фольклору. деякі науковці керуються різними принципами поділу дитячої фольклористики. одні за основу беруть віковий, побутовий, генетичний, функціональний, гендерний принципи. дослідженням типологізації жанрів займалися П. Бессонов, М. Дерлиця, О. Капиця. остання якраз поділяє всі жанри на дві групи: 1) ті, що виконуються батьками новонародженим дітям до 5-6 років; 2) твори, які поширені серед дітей, коли ті є безпосередніми суб’єктами створення.

Згідно з цим поділом виділяють такі жанри дитячої фольклористики: колискові пісні; твори дорослих для дітей – забавлянки; дражнилки; календарно-обрядові пісні (колядки, щедрівки, посівалки тощо); загадки; скоромовки; казки та власне дитячі казки; лічилки; дитячі ігри; звертання до дощичка, сонця, веселки тощо [3; с.698-699].

Пропонуємо проаналізувати найбільш популярний жанр дитячої фольклористики: колискові пісні. Колискові пісні є особливим видом пісенної творчості. Вони, як і інші фольклорні жанри, тонко підводять до розуміння особливостей життя різних народів. Уперше колискова пісня з’явилася на сторінках альманаху «Русалка Дністровая» у 1837 році, і з того часу цей жанр є об’єктом зацікавлення мовознавців, фольклористів, лінгвістів та педагогів. До найдавніших записів належать розвідки М. Максимовича, А.Метлинського, П. Чубинського, Я. Головацького та ін. Із сучасних дослідників найвагоміший внесок належить Г. Довженок, К. Луганській, М. Стельмаховичу, Н. Бабич, Л. Кіліченко, Н. Сивачук, М. та З. Лановик та інші.

Коліскові пісні – «ліричні пісенні твори, які виконуються матір’ю (рідше батьком чи іншими членами родини) над колискою дитини для того, щоб її приспати» [2, с.568].

Коліскові пісні – жанр, який має чітко визначену конкретну функцію: заспокоїти і приспати дитину. З цим основним їх призначенням і пов’язані особливості поезики жанру. Емоційність, щирість, безпосередність, потяг до гри звуками й словами надають пісням неповторного колориту та таємничості («Ой

ходить сон, коло віко», «Котику сіренький», «Люлі, люлі, прилетели гулі», «Сонько-дрімко», «Гойда, гойда-гойта», «Люляй-люляй, мій синочку» та ін.).

Обов'язковою функцією колискових пісень є виховна. У віршованих рядках можна побачити настанови для подальшого життя дитини, правила поведінки та шляхи виходів із скрутних ситуацій. [1; с.3]. Це підводить нас до розуміння безмежної мудрості пращурів, які передавали життєві настанови дитині шляхом співу.

Українські колискові пісні мають свої особливості. вони славляться образністю та подеколи містичністю. Колискові пісні мають особливу манеру виконання. їх співають з ніжністю, безпосередністю, простотою. цей жанр дитячої фольклористики виконується безпосередньо для дитини, без стороннього слухача. основна функція колискових пісень – заспокоїти дитину, закликати сон та виразити свої переживання. через це колискові пісні дають багато місця для імпровізації. колискові пісні виконуються в одноманітному ритмі, який створюється за допомогою певних прийомів. наприклад, за допомогою повторів цілих рядків.

Ой ходить сон коло вікон,
а дрімота коло плота.
Питається сон дрімоти:
– А де будем ночувати?
– Де хатонька тепленькая,
де дитинка маленькая,
Туди підем ночувати,
І дитинку колисати.
А на ката та й воркота,
на дитинку тай дрімота
Котик буде муркотати
а дитинка буде спати.

Отже, колискові пісні – особливий жанр дитячого фольклору, який вирізняється з – поміж інших своєрідною специфікою, неповторністю лексики, поетичних засобів, ритміки. Колисаночки відіграють важливу роль у вихованні дитини: вплив на розвиток мислення, пам'яті, музичних здібностей; саме з них починається формування гармонійно розвиненої особистості, національно свідомої людини.

Список використаної літератури

1. Довжено Г.В., Луганська К.М.. Дитячі пісні та речитативи. Київ: Наук. думка, 1991. 168 с.
2. Лановик М.Б., Лановик З.Б. Колискові пісні. Українська усна народна творчість: підручник. Знання-Прес, 2010. С.568-574.
3. Шевченко В. В. Добронравова С. А., Семенова О. А. Особливості виконання творів дитячого фольклору. Молодий вчений. 2018. № 1(2). С. 697-699. Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>